

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ПТО

Леся Кузьмінська,
старший науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник, доцент

Становлення системи соціального партнерства в управлінні професійно-технічною освітою відбувається у кризових соціально-економічних умовах. Активне формування ринкового менталітету на державному рівні значно послаблює соціальну спрямованість професійно-технічної освіти, неолібералістичні тенденції в розвитку суспільства кидають виклик громадськості профтехосвітян до накреслення й досягнення цілей інституціонального самовиживання за рахунок «приватних сил».

Упродовж 2013-2015 років спільнотою вітчизняних науковців і практиків, зокрема Інституту ПТО НАПН України, приділено значну увагу проблемі соціального партнерства як потужному чиннику консолідації партнерських відносин професійно-технічних навчальних закладів з різними інституціями в умовах посилення соціально-економічної диференціації регіонів і галузей виробництва, наростання «навантаження» на освіту та соціальну сферу, виникнення нових дезінтеграційних процесів і ринкових суперечностей при штучному утримуванні зовнішньої стабільності.

Науково-практичний аналіз моделей соціального партнерства в освіті країн ЄС переконує в неможливості прямого застосування тих чи інших зразків зарубіжного соціально-партнерського досвіду у вітчизняній професійно-технічній освіті. В Україні переважає технологічний підхід до соціального партнерства як механізму досягнення відносного балансу інтересів професійно-технічних закладів на ринку освітніх послуг, ключовими елементами якого є: переговорний процес між сторонами – партнерами; технології виявлення й узгодження партнерських позицій; експертна робота з аналізу та оцінки пропонованих положень до загального договору. Натомість, ключовим суб'єктом й ініціатором партнерської взаємодії здебільшого є керівник професійно-технічного навчального закладу, який володіє соціальним інтелектом, конфліктологічною компетентністю, соціально-психологічною культурою, здатністю до діалогічної взаємодії.

Про домінування технологічного підходу над інституціональним засвідчили визначені й обґрунтовані основні тенденції розвитку соціального партнерства в управлінні ПТНЗ:

- поширення співробітництва між роботодавцями і ПТНЗ як пріоритетного напрямку соціального партнерства в системі ПТО;
- перевага локального моделювання соціального партнерства на рівні

конкретного закладу ПТО;

- синтез соціального партнерства та маркетингового підходу в управлінні розвитком ПТНЗ;

- стереотипізоване збереження організаційних бар'єрів у соціально-партнерській взаємодії закладів ПТО.

У результаті проведених експериментальних досліджень рівнів соціально-партнерської діяльності ПТНЗ (2014–2015 рр.) з'ясовано, що високий рівень СПД з освітніми установами засвідчили 38,5 % респондентів – (директорів і представників адміністрацій ПТНЗ), що підтверджує необхідність формування контингенту учнів ПТНЗ в умовах зростання конкуренції навчальних закладів на ринку освітніх послуг; 30,8 % – відмітили високий рівень СПД з центрами зайнятості, що свідчить про спрямованість ПТНЗ на працевлаштування своїх випускників. Достатній рівень СПД – найбільший відсоток показав напрям СПД з роботодавцями, хоча прогнозування експертів за даним напрямом було більше 40%, на що, безперечно, вплинули складні суспільні й економічні процеси в країні. Приблизно однакові – середній (близько 31 %), достатній (11,5%), високий (близько 18%) рівні СПД було виявлено з органами влади, громадськими та комерційними організаціями, засобами масової інформації, що вказує на тенденцію до утримання іміджу в регіональному освітньому й соціальному середовищі. Найнижчими показниками вирізняється рівень СПД у галузі міжнародних проектів, що свідчить про збереження низького інтеграційного потенціалу професійно-технічних навчальних закладів до міжнародної співпраці.

Узагальнення отриманих експериментальних даних спонукало до висновку про те, що ресурси соціального партнерства в управлінні розвитком професійно-технічного навчального закладу використовуються переважно на третину, й необхідним є пошук шляхів їх активізації, особливо в умовах упровадження реформ з децентралізації управління, спроб «роздержавлення» ПТО та ін.

Вивчення тенденцій розвитку соціального партнерства в системі ПТО уможлиблює розкриття основних закономірностей динаміки, визначення шляхів подальшої інтенсифікації впровадження соціально-партнерських практик в управління розвитком ПТО: розроблення та реалізація моделей соціального партнерства, локальних та регіональних соціально-партнерських проектів.

Запропонована нами модель соціального партнерства спрямована на вирішення проблеми недостатньої відповідності соціально-партнерських відносин закладів ПТО ринковим викликам і базується на інституціональному, розвивальному, комунікативному й діалогічному підходах та принципах. Модель соціального партнерства передбачає комплексну реалізацію конкретних проектів, спрямованих на досягнення цілей за багатьма напрямками соціально-партнерської діяльності (СПД з освітніми установами, центрами зайнятості, органами влади, громадськими організаціями та ін). Водночас упровадження даної моделі передбачає

розроблений та інституційно-продуманий план закріплених компетенцій і повноважень учасників, інтерактивне методичне забезпечення, а також певну фінансову ресурсозатратність. Альтернативою складним комплексним моделям розвитку соціального партнерства є соціально-партнерські проекти, менш інституціоналізовані, ресурсозалежні, визначені в часі й спрямовані на коригування «слабких місць» у розвитку конкретного ПТНЗ. Соціально-партнерські проекти, за умови успішної реалізації, у перспективі матимуть значний вплив на імідж і статус ПТНЗ.

Результати теоретичного та експериментального дослідження дають змогу сформулювати такі методичні рекомендації та пропозиції щодо розвитку соціального партнерства в управлінні професійно-технічною освітою:

- закріплювати інституціональні ознаки соціального партнерства в управлінні ПТО шляхом правової легітимізації, концептуалізації апробованих ефективних моделей, «іміджмейкінгу» соціально-партнерських цінностей;

- розширювати участь соціальних партнерів у регулярному проведенні досліджень динаміки змін очікувань і вимог ринку освітніх послуг;

- забезпечувати своєчасний науково-аналітичний супровід управлінських рішень керівників професійних навчальних закладів з розвитку соціально-партнерських відносин;

- розширювати коло та напрями соціально-партнерської діяльності, відповідно до регіональних потреб та стратегії розвитку ПТНЗ;

- розвивати маркетинг довгострокових соціально-партнерських відносин закладів ПТО з різними суб'єктами соціального партнерства; координувати розвиток соціального партнерства і створення маркетингової служби в управлінні ПТНЗ;

- створювати соціально-партнерські мережі закладів ПТО на регіональному, національному та міжнародному рівнях для підвищення їх престижу в цільовій аудиторії та утримання позитивного іміджу;

- поширювати прогресивний регіональний досвід розвитку соціального партнерства в ПТНЗ в умовах зростаючої конкуренції на ринку освітніх послуг.